

Til Nærings- og fiskeridepartementet  
Fra NHO Byggenæringen

Vår dato: 20.12.2024  
Vår referanse: Guro Hauge

## Innspill til statsbudsjettet 2026

Byggenæringen er Norges største fastlands- og distriktsnæring og er til stede i hele landet. NFD har ansvar for viktige rammevilkår for vår næring, og kan bidra til en mykere landing i den svært krevende markedssituasjonen vi opplever.

Statsbudsjettet for 2026 må legge til rette for økt grønn konkurransekraft – også i byggenæringen. Dagens krevende markedssituasjon må ikke føre til at knapp tid til omstilling kastes bort, men heller møtes med tiltak som stimulerer til økt aktivitet, lavere klimafotavtrykk og lavere energibruk i bygg. Samtidig må strømprisutvalgets anbefalinger tas på alvor: det må bygges ut mer kraft og vi må gjennom energieffektivisering bidra til at vi benytter den kraften vi har på mest mulig effektivt vis. Byggenæringen er opptatt av at det stilles sterkere krav til klimaløsninger og energieffektivitet i bygg for å stimulere økt etterspørsel etter nye klimaløsninger. Bransjens vurdering er at en femdel av utslippene i nybygg kan kuttes uten at det koster en krone ekstra, og med bruk av kjent teknologi kan man bygge i tråd med omstillingsmålet uten at det medfører høye kostnader.

I 2024 er det historisk få igangsettelse av nye boliger. Vi er bekymret for at departementene planlegger neste års statsbudsjett med et for optimistisk anslag for markedsutsliktene i byggenæringen, målt ved boliginvesteringer i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2025.

I statsbudsjettet for 2023 anslo regjeringen at boliginvesteringene ville øke med 1,6 prosent. De falt med 15,6 prosent. I 2024 anslo regjeringen et fall på 4,0 prosent. Fallet blir trolig på 16,0-17,0 prosent. For 2025 anslår regjeringen en økning på 12,1 prosent. NHO og SSB anslår samtidig at boliginvesteringene vil ta seg opp hhv. 3,0 og 5,0 prosent i 2025, fra dagens bunnivå.

NHO Byggenæringen vil understreke behovet for konkurransedyktige priser på strøm for norsk næringsliv og industri. Mulighet for fastpris bidrar til forutsigbarhet, men det er fortsatt på kortere avtalehorisonter at etterspørselen er størst. Det bør på kort sikt legges til rette for avtaler med kortere avtaleperioder, og sikres at vi kan gjennomføre et løft for energieffektivisering. På lenger sikt er utbygging av mer kraft helt nødvendig for å sikre at kraft fortsatt skal være et konkurransefortrinn i Norge. Vi viser for øvrig til Treindustrien innspill til SB26 hva gjelder fastprisordningen.

NHO Byggenæringen merker seg regjeringens ambisjon om å rydde opp i mylderet av lover, forskrifter og krav kommunene er pålagt gjennom mange år. NHO Byggenæringen etterlyser tilsvarende ambisjoner for næringslivet. For ti år siden holdt det med én administrativt ansatt per ti fagarbeidere i utførende del av byggenæringen. I dag er dette sunket til én per fem fagarbeidere. Byggenæringen ønsker balanserte og tøffe krav velkommen, men regelverk må bli enklere og mer effektivt slik at også små og mellomstore bedrifter evner å håndtere kravene.

Byggenæringen er avhengig av et godt samarbeid også med NFD, og ber om at NFD i arbeidet med SB26 tar et spesielt ansvar for å se på det totale aktivtetsnivået i næringen. Det er også viktig at SB26 legger til rette for oppfølging og implementering av tiltakene som springer ut av klimapartnerskapet i løpet av 2025.

NHO Byggenæringen vil trekke frem tre satsinger for NFD for neste års statsbudsjett:

### **Legge til rette for mer effektiv konkurranse om mindre oppdrag**

NHO Byggenæringen er opptatt av å sikre effektiv konkurranse. En forutsetning for god konkurranse er at også små og mellomstore bedrifter enkelt kan skaffe seg informasjon om tilgjengelige oppdrag. Det foreslås derfor at NFD innfører en enkel kunngjøringsplikt for små anskaffelser. For at kunngjøringene skal nå flest mulig leverandører i markedet, bør kunngjøringsplikten være digital, og det er naturlig å legge alle kunngjøringer til samme nettsted. Derfor foreslår vi at en forenklet kunngjøringsplikt legges til Doffin, og at det etableres en form for "lille-Doffin".

### **Skape et hjemmemarked for klimaløsninger**

Etterspørsel etter klimaløsninger er svært viktig for at Norge skal lykkes i omstillingen til et nullutslippssamfunn. Siden mye av produksjonen av byggevarer produseres til hjemmemarkedet er rammevilkårene i det norske markedet avgjørende. Offentlige bestillere spiller også en rolle for å bidra til innovasjon. EU ligger langt fremme i å etterspørre løsninger som reduserer utslipp og energibruk. Ved å holde tritt med både egne og EUs ambisjoner, kan norsk næringsliv øke sin verdiskaping, kapre nye markedsandeler – og kutte utslipp og energibruk fra bygg og infrastruktur.

Vi vil peke på to viktige virkemidler for å skape dette markedet.

- Det må settes konkrete krav til klimagassutslipp for bygg i byggt teknisk forskrift, f.eks. basert på CO<sub>2</sub> per m<sup>2</sup> bygg, med en tilhørende forutsigbar plan for innstramning av kravet frem mot 2030 og 2050 i tråd med omstillingsmålene. DiBK og KDD er i gang med en utredning. Næringen ber om fortgang i dette arbeidet, og at KLD vektlegger betydningen av en nedtrappingsplan av utslippsnivåene. Det vil gi forutsigbarhet for næringen.
- Det offentlige bestilte i 2023 for ca. 160 mrd. kr. fra bygg og anlegg – om lag 25 % av alle offentlige anskaffelser. Bestillinger fra det offentlige utgjør 40 % av den samlede omsetningen i byggenæringen. Strategisk bruk av offentlige investeringer kan være en avgjørende omstillingskraft for byggenæringen og være med på å understøtte norsk industriutvikling.

I tillegg til (eller i stedet for) de fastsatte tildelingskriteriene (vektning av klima 30 %), må vi stille standardiserte minimumskrav til bygg og anleggsprosjekter. Det bør følges utarbeides sektorspesifikke krav i tråd med klimaomstillingsmålet. Kravet bør være et ytelseskrav, f.eks. kg CO<sub>2</sub> per m<sup>2</sup>.

### **Innsats for de mindre håndverksfagene**

Framskrivningene til SSB tilsier at vi vil mangle 90 000 fagarbeidere i 2035. Bygg- og anleggsfagene er blant de fagene der behovet vil være størst. I NHOs kompetansebarometer for 2024 svarer nærmere 75 prosent av bedriftene i NHO Byggenæringen at de i stor eller noen grad har et udekket kompetansebehov innenfor håndverksfagene. Hele syv av ti bedrifter rapporterer at de ikke har lyktes i å rekruttere ønsket kompetanse.

Utdanningsprogrammet bygg- og anleggsteknikk består av noen store fag og flere mindre fag. De mindre fagene har utfordringer nå med å rekruttere lærlinger, samtidig som vi vet at elevkullene i framtiden vil gå ned, og avgang fra arbeidslivet vil tilta. Mindre håndverksfag er eksempelvis blikkenslagere, taktekkere, murere, malere, betongfagarbeidere og anleggsgartnere. NHO Byggenæringen er nå sterkt bekymret over utviklingen vi ser innenfor tilgangen på lærlinger innenfor disse fagene. For å bygge samfunnets behov trengs det mange ulike fagkompetanser, og kort fortalt er alle avhengige av at man har fagkompetanse tilgjengelig for å løse spesifikke oppgaver.

Partene i arbeidslivet, organisasjoner, opplæringskontor, bransjeforeninger og bedrifter har over flere år nedlagt en betydelig innsats for å rekruttere flere lærlinger til næringen. NHO Byggenæringen gjennomfører nå tidenes rekrutteringssatsing, men gitt det framtidige behovet for kompetansen og utviklingen av rekrutteringen til fagene, trengs det et krafttak for å løfte rekrutteringen til fagene.

Byggenæringen har ikke et eget fagdepartement slik enkelte andre næringer har, som stiller ressurser til å sikre avgjørende kompetanse. Vi ber derfor NFD ta ansvar for byggenæringen. NHO Byggenæringen foreslår at NFD lanserer en satsning i samarbeid med partene i byggenæringen med mål om å rekruttere og inkludere flere ungdommer og voksne til bygg- og anleggsfagene. Vi ber om at NFD bevilger 10 millioner over fire år for å øke rekruttering til bygg- og anleggsfagene, med særlig innsats rettet mot de mindre håndverksfagene.

Vi møter gjerne NFD for å informere nærmere om hvordan både et slikt rekrutteringsprosjekt kan se ut og de øvrige satsingene vi foreslår.

Med vennlig hilsen

Guro Hauge  
Direktør for samfunnspolitikk og bærekraft  
NHO Byggenæringen